

Aan de leden

Datum

15 april 2024

Kenmerk

COS/U202400203

Lbr. 24/011

Telefoonnummer

070-3738393

Bijlage(n)

-

Gemeentefinanciën in Voorjaarsnota 2024

Geachte leden van college en gemeenteraad,

De afgelopen weken heeft de VNG in meerdere intensieve gesprekken met het demissionaire kabinet gestreden voor de goede financiële positie voor gemeenten, in lijn met de resolutie en moties van onze leden. Die gesprekken hebben resultaat opgeleverd.

Het demissionaire kabinet zet een stap en neemt de volgende punten op in de Voorjaarsnota:

- De oploop van de opschalingskorting van € 675 miljoen wordt structureel geschrapt.
- Rechtvaardige risicoverdeling Wmo door heldere afspraken over objectieve indexering en aparte fondsvorming
- Indexering zorgkosten: € 75 miljoen in 2026 oplopend tot 300 miljoen in 2029.
- Een opschoonactie voor specifieke uitkeringen.

Het kabinet vraagt hiervoor helaas wel een prijs: in 2025 wordt het gemeentefonds eenmalig € 675 miljoen lager vastgesteld. Vanaf 2026 stijgt het structureel met € 750 miljoen oplopend tot ongeveer 1 miljard in 2029.

Het financiële probleem van gemeenten is hiermee niet opgelost maar we zetten wel betekenisvolle stappen. Op basis van deze resultaten vervolgen we onze inzet richting de formatietafel voor een goede balans tussen taken en middelen.

Toelichting

Systematiek

Zoals bekend vonden sinds het aantreden van het kabinet Rutte 4 vele gesprekken plaats tussen fondsbeheerders en medeoverheden over de financiële verhoudingen. Over de periode tot en met 2025 konden daarbij goede afspraken worden gemaakt, waaronder het bevriezen van het volumeaccres tot en met 2025. Over de periode vanaf 2026 ging dat moeizamer.

Bij de Voorjaarsnota 2022 kwam een eerste correctie op het coalitieakkoord door over het gemeentefonds vanaf 2026 wél loon- en prijscompensatie te geven. In de Voorjaarsnota 2023 kondigde het kabinet aan het gemeentefonds voortaan via de 'bbp-systematiek' te indexeren. Dit besluit was eenzijdig tot stand gekomen. Voor de VNG was dit geen goede vervanger van de trap-op-trap af-systematiek, omdat de bbp-systematiek geen rekening hield met het feit dat de uitgaven voor de zorg door onder andere demografische ontwikkelingen harder stijgen dan het bruto binnenlands product. Daarmee zou het gat vanaf 2026 elk jaar verder toenemen.

Opschalingskorting

Naast de discussie over de wijze van indexeren van het gemeentefonds is door ons ook consequent gewezen op de terugkeer van de oploop van de opschalingskorting en het feit dat daarbovenop het gemeentefonds in 2026 op een lager niveau werd vastgesteld. Al deze ontwikkelingen tezamen zouden leiden tot wat inmiddels 'het ravijn' is gaan heten.

Na de val van het kabinet werd al snel duidelijk dat besluitvorming hierover door een nieuw kabinet gedaan zou moeten worden. Die voortdurende financiële onzekerheid zou echter voor gemeenten grote gevolgen hebben. Eind 2023 maakte het demissionaire kabinet de volgende afspraak: mocht er nog geen nieuw kabinet zijn in aanloop naar de Voorjaarsnota 2024, dan zou er (in ieder geval) gesproken worden over het afschaffen van de opschalingskorting.

De afgelopen weken is dat gesprek in een intensieve reeks van overleggen gevoerd. De uitkomsten ervan staan in het begin van deze ledenbrief beschreven en vertalen zich in financiële zin als volgt:

(Miljoenen euro)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
1. Accres GF bbp vanaf 2024	-719	-1.324	-136	-109	-88	-63
2. Schrappen oploop opschalingskorting GF	-	-	675	675	675	675
3. Incidentele compensatie GF	719	649	136	109	88	63
Totaal effect op GF	-	-675	675	675	675	675
Reservering Aanvullende Post			75	150	225	300

Hiermee is de discussie over de opschalingskorting afgerond. Voor de Wmo-uitgaven is een – nog uit te werken – aparte, geobjectiveerde indexering aangekondigd. Ook wordt het verminderen van het aantal specifieke uitkeringen door het kabinet, samen met ons, versneld aangepakt.

Het gesprek over de gewenste omvang van het gemeentefonds vanaf 2026 zal met een nieuw kabinet moeten worden gevoerd. Voor ons staat vast dat ook met de in de Voorjaarsnota

aangekondigde aanpak vanaf 2026 nog steeds een groot gat overblijft wat hetzij door meer middelen, hetzij door minder taken gedicht moet worden.

Wat betekent dit voor de ambtelijke organisatie?

Voor dit jaar heeft de Voorjaarsnota van het kabinet geen gevolgen en voor de jaren vanaf 2026 levert het een positiever beeld op ten opzichte van de septembercirculaire. Voor 2025 betekent het besluit van het kabinet op basis van de gevoerde gesprekken echter dat gemeenten minder middelen uit het gemeentefonds ontvangen dan op grond van de septembercirculaire mocht worden aangenomen. Dat betekent dat alle gemeenten voor de keuze staan hoe dit (alsnog) verwerkt moet worden in de meerjarenbegroting 2025 – 2028.

In de gesprekken met de fondsbeheerders is dit punt – en de onwenselijkheid ervan – nadrukkelijk onder de aandacht gebracht. Dit heeft er niet toe geleid dat door het kabinet een andere keus is gemaakt. Wel hebben de fondsbeheerders toegezegd met de toezichthouders in overleg te treden om te bezien hoe het effect van deze late ingreep ingekaderd kan worden.

Op 1 maart hebben we het eerste deel van ons begrotingsadvies gepubliceerd. Op basis van de Voorjaarsnota zullen wij het tweede deel van ons advies opstellen, in nauwe samenspraak met financieel experts van gemeenten.

Gelegenheid voor vragen en reactie

Vanwege de impact en complexiteit van deze kabinetsplannen geven we u graag de gelegenheid om uw vragen te stellen en te reageren. We betrekken daarbij onze inzet richting de formatietafel. Daarvoor organiseren wij de volgende momenten:

- Extra Klankbordgroep vergadering 15 april a.s.
Op 15 april om 20:00 uur is er een extra digitale vergadering van de Klankbordgroep, waarin alle regio's vertegenwoordigd zijn. De reguliere klankbordgroep vergadering van 22 april komt daarmee te vervallen.
- Extra vergadering VNG-commissie Financiën op 15 april a.s.
- Naast deze extra sessies zullen we ook in gesprek gaan tijdens:
 - reguliere VNG-commissievergaderingen
 - provinciaal voorzittersoverleg
 - diverse vergaderingen van provinciale afdelingen
 - bestuurlijk netwerkoverleg
 - bestuurs- en ledenvergaderingen van de diverse netwerken.
 - extra vergadering van de Vereniging van Gemeentesecretarissen

Uitnodigingen voor bovenstaande sessies worden gedaan via de reguliere kanalen.

- **Gesprekken wethouders financiën**
Speciaal voor wethouders Financiën organiseren we op 17 en 18 april diverse digitale bijeenkomsten waarbij de VNG-directie met de wethouders in gesprek gaat. De gesprekken zijn via MSTeams en er kunnen per gesprek maximaal 20 wethouders deelnemen. Bij grote belangstelling zullen we extra bijeenkomsten organiseren. Wethouders Financiën kunnen zich aanmelden via deze link: <https://forms.office.com/e/7vg4uag9rZ>.

Mocht u ook deel willen nemen aan een bijeenkomst of wilt u een toelichting krijgen bij een eigen bijeenkomst, dan kunt u contact opnemen via [REDACTED]

Mogelijke extra ALV 24 mei

We houden de optie open om tijdens een extra ALV met alle leden in gesprek te gaan. Wij verzoeken u om hier in uw agenda's rekening te houden: 24 mei a.s. 13.00-15.00 uur, in het Beatrixtheater in Utrecht (exacte tijden onder voorbehoud). Op basis van de actuele ontwikkelingen en de hierboven genoemde gesprekken in de komende weken zal het VNG-bestuur uiterlijk vrijdag 26 april a.s. een definitief besluit nemen over het houden van een extra ALV.

Vragen

Voor vragen kunt u mailen naar info@vng.nl.

Met vriendelijke groet,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

mr L.K. Geluk
Algemeen directeur